

Balua kwa Aebulania Ulongulelu

Kitabu sa Aebulania ndi balua jejigangamalisa moju na jejilangi namuna Yesu hejahika kuhenga majambu ndalindali gabapwaga alota baka Sapanga gagabii mu Lilaganu la Mwandi. Kiandikwi ngati malandi. Gabii majambu zaidi ja sitini gaalangi mu kitabu sili Lilaganu la Mwandi alogwi kabee mu kitabu sa Aebulania ga galangi hotuhotu namuna Yesu hejahenga majambu ga galongaliwi na alota baka Sapanga nu kuhenga mahengu gu ungolu ukolungu gwa Ayaudi. Kwa ndaba heji kitabu senze kibii ni lilengu lu kupolesa mwoju likundi bandu ba bunhobali Kilisitu bi kiyaudi. Kitabu sa Aebulania kilangi namuna Yesu hejahenga gagapalika na malagalaki ili kwiipalika agolu kupia kabee litambiku. Yesu jabiya litambiku la mahakau goa, litambiku le heli apia mala jimu pena na litama yaka petapeta. Likundi la bandu ba bunhobali Kilisitu ba sajenu na bombi kabee awesa kugangamaliswa mwoju kuhuma mu balua kwa Aebulania ili aendaliya kunzengale Yesu Kilisitu. Jombi ndi jojutuhenga tunhobaliya Sapanga kabee tuendalya muku nhobale jombi. Mulipungu 12:2.

Nga mundu jokapi joammanya mundu jojuandiki kitabu sa Aebulania, lakini abole apiiki mawasu gabu kuwesikana juandiki au ntumi Pauli au Luka au Balunaba. Ndienu nga

mundu jojumanya kipindi pasaandikwi balua je heji lakini bingi ahobale kiandikwi kabula ja saka sa 70 baada ju kusaliwa Kilisitu. Musi uku Yelusalemu wabombuliwa saka sa 70 baada ju kusaliwa Kilisitu, lakini jojaandika balua jenze juilongale Yelusalemu ngati gwabiya wakoni ngase jibombuliwi. Kitabu senze sa Aebulania kiandikwi ku musi guku Loma. Mulipungu 13:24. Na kuwesikana bikibaganisi mu makundi ndalindali ga bandu ba bunhobale Kilisitu.

Gagabii nkati.

Jojaandika balua jenze julangi Yesu ndi nkolongu kupeta alota boti baka Sapanga na atumi bu kunani baka Sapanga. Mulipungu 1:1-4:13.

Kabee juendale kulangi Yesu ndi nkolongu kupeta agolu bahenga lihengu mu Nyumba jaka Sapanga mu Yelusalemu. Mulipungu 4:14-7:28.

Kabee lihengu laka Yesu ndi likolongu ku majetanganu ga mwandi gaguge Sapanga gajwapekia bandu baki kupete malagalaki gaguge jombi jwapia kwaka Musa. Mulipungu 8:1-10:3.

Pajajomula kulandi Yesu ndi nkolongu kwa kila indela nhandisi jupia malagisu gangi kwa mahengu. Mulipungu 10:32-13:17.

Nhandisi jujomule balua jaki suku hingamakii na malamuki. Mulipungu 13:18-25.

Sapanga jupwaga kupete Mwana waki

¹ Pamwandi Sapanga jalongila naka hoku bitu mala jingi na kwi indela hingi jalongila nabu kupete alota baki,

² lakini masoba ga mwisu gani, julongi na twepani kupete Mwana waki. Sapanga jwabomba nndema kupete jombi, joniojuwe Sapanga an-hagwi ili andekila hindu yoti ibia yaki.

³ Jombi ndi unang'anu gu ulumbi waka Sapanga, ni lilenganu la sakaka laka mweni Sapanga nu ku uwesu ulilobi laki lelibii na makili julonda hindu yoti. Baada jukunyambisa mahakau, jutemi kunani kwaka Sapanga hoku, upandi wa malele wo Ukolongu ukunani kwaka Sapanga.

Ukolongu waka Mwana waka Sapanga

⁴ Mwana ndi nkolongu kupeta atumi buku nani, ngati elibii lihina leampekia Sapanga helibii likolongu kupeta mahina gabu.

⁵ Ndaba Sapanga ngaseampwagi hata kulenga, ntumi waki jumu jukunani:

“Weapa ndi wa Mwanango; nepani lelenu mii Atati baku.” Wala ngaseandon-gali mtumi jukunani jokapi,

“Nepani niibiya Atati baki, najombi jwiibiya Mwanango.”

⁶ Lakini Sapanga pajabiya antuma Mwana waki, jojutumbuli kubelekwa punndema, japwaga,

“Atumi boka bu kunani kwaka Sapanga bunzinamia.”

⁷ Lakini pajaalongaliya atumi bu kunani japwaga,

“Sapanga jaahengiki atumi baki bu kunani kuba loho,

na baahenga lihengu baki kuba miengi ja mwotu.”

⁸ Lakini paandongaliya Mwana; Sapanga japwaga,

“Kiteu sii su Ubambu Ukolongu mwa Sapanga kitama yaka petapeta!

Weapa waalongosa bandu baku ngati ejupala Sapanga.

⁹ Weapa gupala kuhenga gajwagapala Sapanga nukusuki ubaja.

Ndi mana Sapanga,

jojubi kabee Sapanga waku jutei kuguhagu, nukugupeke ndogule ngolongu kupeta ajaku.”

¹⁰ Nakabee:

“Bambu, weapa wabomba nndema pamwandi, nu kunani kwaka Sapanga kwa bombwa kwa maboku gaku.

¹¹ Hei yoti yiitenda kuhoba, lakini weapa guigaliya masoba goha;

yoka itenda kulala ngati ingobu.

¹² Biitulana ngati kaputi,

nayombi ing'anambuka kuba ngati ingobu.

Lakini weapa ndi ajolajola masoba goha,

na Maisa gaku ngagiikubi na mwisu.”

¹³ Sapanga ngaseampwagi hata kulenga jumu ja atumi baki bu kunani:

“Tama upandi wangu wamalele,

mbaka panaabeka abaja baku

pai ja magolu gako.”

¹⁴ Atumi baka Sapanga buku nani ndi kyane? Baniaba ndi loho yeyuntumaki Sapanga na yeyitumwa kwaajangati bandu babiijopa wokopu.

2

Wokovu nkolongu

¹ Kwandaba heji tupalika kukuhenge lihengu sapi kuhobale ku usakaka kotujowini ili twiikotoka kuhobale.

² Malobi gabapata aka hoku bitu kuhuma kwaka atumi baka Sapanga bu kunani galangiya kuba ga sakaka, na bandu boti banga kupwata au kugajetake malobi gala bapata azabu ngati ebapalika.

³ Ndienu, twepani twilama boo ana ngase tuguhenge lihengu wokovu nkolongu gongone? Bambu weni jwatumbuliya oti kulandi wokovu gongoni, na bandu boti babunzogwannya butulanga kupwaga goniogu ndi gwa sakaka.

⁴ Sapanga kabee jwajonzukiya kulangi uwokopu hogu gwasakaka sukuhenga ndonduke na nginyuli ndalindali na kwaapeke bandu nhupi ya Loho jaka Sapanga kulengana nu upali waki.

Yesu ndi jojutulongosa mu wokovu

⁵ Sapanga ngasejaabei atumi bu kunani kwaka Sapanga agulongusa nndema goguhika, yaani nndema gola gotugulongale majambu gaki.

⁶ Kabee pandu pangi Maandiku gapwaga: “Mundu ndi kike, mbaka unhwesaliyaje; mundu ndi kike mbaka guntunzaje?”

⁷ Gunhengiki jubia nuuwesu nkolongu kupeta atumi bu kunani baka Sapanga; unhwatiki seketule ju ulumbi ni hisima,

⁸ wabeka hindu yoti pai ja magolu gaki.” Kulongaleka ana, Sapanga ambeka mundu kuba jojulongosa hindu yoti, yani sanga

kukileka sindu hata simu. Hata hela mbaka sajenu, twakona ngasetumbona mundu jwakalongua hindu hei.

⁹ Lakini tumbweni Yesu jojuwe bunhenga ku kipindi kisokopi pena kuba pai kupeta atumi bu kunani baka Sapanga, ili kwa waamboni waka Sapanga jukuwa ndaba ja bandu boti. Henu tumbona bunzemiki ku ulumbi ni hisima ndaba ja kuwa kojung'aliki.

¹⁰ Wabii upali waka Sapanga kupwaga Sapanga, jojuwe jwabomba nukutunza hindu yoka, anhenga Yesu kuba jojutosani kupete mang'alika, ili jwaaleta bana bingi ahangangana mu ulumbi waki. Ndaba Yesu ndi jojulongosa mu wokovu.

¹¹ Jombi jaanyambisa bandu mahakau gabu, na boti, yani jombi na bandu babahengiki kuba ba sapi boti abii na atati bamu. Ndi mana Yesu ngasejubona iyonni kwaakema haba alongu baki;

¹² ngati ejupwaga:

“Mwaa Sapanga, naalandila alongu bangu mahengu gaku.

Nagulumbaliya mu maketanganu gabu.”

¹³ Kabee jupwagaa, “Nanhobaliya Sapanga.” Kabee; “Nepani mi paamba pamu na bana bajumbeki Sapanga.”

¹⁴ Ndienu ndaba bana haba, ngati ejaakema bombi, ndi bandu bana nhyega na mwai, Yesu mweni jabiya ngati bombi nu kujongana nabu mu umundu wabu. Jahenga hela, ili kwii indela ja kuwa kwaki, juwesa kulihalabana mahengu gi Lijobi lelibii nu uwesu ukukoma,

¹⁵ nahenu jwaaokua baabii atumwa mu maisha gabu goti ndaba jukuhola kua.

¹⁶ Ndaba sakaka jombi ngasejahika kwaajangati atumi buku nani baka Sapanga, ila ngati egapwaga Maandiku gaka Sapanga; “Jwaajangati kibelevu saka Ibulahimu.”

¹⁷ Ndi ndaba kwabia jubiya ngati alongu baki kwa majambu goha, ili jubiya Nngolu Nkolongu wabu jojuhobaleka na jojubii ni ikia mu kuntu-maki Sapanga, ili mahakau ga bandu gaboka.

¹⁸ Na, juwesa henu kwaajangati bandu baalengwa nu kung'alika ndaba jombi mweni jwalengwa nu kung'aliswa.

3

Yesu ndi nkolongu kupeta Musa

¹ Mwalongu bangu, bandu baka Sapanga ba junkemiki Sapanga, mawasu gitu gabia kwaka Yesu jojuwe Sapanga anndetiki kuba ntumi nu Nngolu Nkolongu jukuhobale kwitu kotujetake pangwendu.

² Jombi jabii jojuhobaleka kwaka Sapanga joanhagula kuhenga lihengu laki ngati Musa hejwabii jojuhobaleka mu nyumba joka jaka Sapanga.

³ Lakini Yesu kupalika jupata hisima ngolungu kupeta Musa ndaba nsenga nyumba jupata hisima ngani kupeta nyumba jene.

⁴ Kila nyumba jisengwa na mundu, lakini Sapanga ndi nsenga wa hindu yoka.

⁵ Musa jabii ntumisi jojuhobaleka mu nyumba joti jaka Bambu, na jwalongi majambu gaguge Sapanga jagalongila monikatai.

⁶ Lakini Kilisitu ndi jojuhobaleka ngati Mwana jojubi nu uwesu mu nyumba jaka Sapanga. Twe

twabeti ndi nyumba jaki ana tuendali kuba ngan-ganga na nukuhoabale setukipuni.

Kupomule kwa bandu baka Sapanga

- ⁷ Ndienu ngati ejupwaga Loho jaka Sapanga:
“Lelenu ana mwijowani sauti jaka Sapanga,
⁸ mwiikuba na mioju jejibii niing'omu ngati
kipindi sela aka hoku bii pa bunkana
Sapanga,
ngati hekwabii kipindi similengu kulukoba kola.
⁹ Hoku aseja binu banenga nukumbema,
hata ngati bagabweni mahengu gangu gana-
hengiki kwa yaka alubaini!
¹⁰ Nahenu naayomila bandu haba napwaga,
‘Mawasu ga bandu haba gahobiki masoba goti,
nabombi ngase bajetaki malagalaki gangu.’
¹¹ Ndienu nayomiki nukulapa mbamba:
‘Ngabijingi punndema pangu pukupomule.’ ”
¹² Ndienu mwaalongu bango, nzepana jwikuba
mundu jokapi kati jii jojubii na mwoju mbaja na
jwanga kuhobale hata kulibeka kutali na Sapanga
jojubii mwomi.
¹³ Henu kwa ndaba, “Lelenu” heji jejilongaleka
mu Maandiku jakona jutulongale twepani, mpa-
lika kujangatana kila lisoba, ili mundu jokapi kati
jinu mahakau gankonga na munduhoju kuba ni
ing'omu.
¹⁴ Ndaba twepani tujongana ni Kilisitu ana tup-
watali suusakaka kuhobale kotwabinaku puu-
tumbuli.
¹⁵ Maandiku gapwaga ana:
“Ana nnzoani sauti jaka Sapanga lelenu,
mwikuba na mioju jini ing'omu

ngati kipindi sela aka aseja bii pabangana.”

¹⁶ Akanyaa babajoana sauti jaka Sapanga nukukana kunzetakela? Ndi bandu boa babalonguswa na Musa kuhuma ku Misili.

¹⁷ Boo, Sapanga jwaayomila akanyaa kwa muda wa yaka alobaine? Jwaayomila bala babahenga mahakau, ndi bandu babawelila kulukoba kola.

¹⁸ Sapanga pajalapa: “Ngabijingi pandu pangu pukupomule,” jabiya jaapwaji akanyanye? Jabiya jaalongale bandu babunkana.

¹⁹ Ndienu tubona ngasebajingi ndema heji ndaba ngasebahobali.

4

¹ Henu ndaba lilaganu lukujingi pandu pukupomule paki lakona libii, nala tujogupa ili jokapi kati ji jwiisindwa kupata pandu pukupomule hapa.

² Ndaba Lijambu Lamboni liliandwi kwitu ngati hebaalandila bombi. Lakini malobi ge haga bagabona ngasegabii na mana ndaba bagajowani lakini ngasebagajopa su kuhobale.

³ Nala twepani twetuhobali tupata kupomule hoku kojutulagila Sapanga. Ngati hejwapwaga, “Nayomiki nukulapa:

‘Ngabijingi mu ndema jangu ju kupomule.’ ” Sapanga japwaga haga hata ngati lihengu laki labii tayali lijomwiki tumbuka pajabomba ndema.

⁴ Ndaba maandiku gaka Sapanga galongi pandu pangi kulongale lisoba la saba ana: “Sapanga japomulia lisoba la saba na jwakotuka mahengu gaki goha.”

⁵ Kabee lijambu lende lipwaga: “Ngabiijingi pandu pangu pukupomule.”

⁶ Ndienu lilagi lukujingi lakoni libii, ndaba bandu babaalandila Lijambu Lamboni pamwandi basindwa kujingi homu ndaba basindwa kujetake.

⁷ Sapanga jabei lisoba lengi lebilikema, “Lelenu.” Japwaga monikatai kwii indela jaka Daudi malobi gajabii jupwagiki:

“Ana nzowini malobi gaka Sapanga lelenu mwi-
ikuba mioju jini ing'omu
mwikuba mwabandu banga kujetake.”

⁸ Ana Yoshua ejakabii jwaapeki bandu haba kupomule, Sapanga ngajakapwagiki kabee monikatai kulongale lisoba lengi.

⁹ Ndienu kuigali kupomule kwa bandu baka Sapanga ngati Sapanga hejwapomulia lisoba la saba.

¹⁰ Ndaba kila jojujingi pandu pukupomule paka Sapanga jwiipomuliya kuhuma mu lihengu laki ngati Sapanga ejapomuliya kuhuma mulihengu laki.

¹¹ Ndienu tukasana kujingi mu kupomule hoku, ili jwiikuba jokapi kati jitu jojikana kujetake ngati ebahenga bombi.

¹² Lilobi laka Sapanga ndi lyomi na libii na makili, likali kuliku upanga goguyoliki koni na koni. Useku mbaka paiketangana mawasu ga mwoju na loho, mbaka pandu paiketangana ihungu ya nhyega nu uloju. Lilobi limanya nia na mawasu ga mioju ja bandu.

¹³ Ngasekibii sindu sokapi sekiliihiki palongi jaka Sapanga; kila sindu kiyekuliwa pangwendu

palongi ja miu gaki, kwaki jombi jojuwe twiipa-
lika kupwaga mahengu gatuhengiki.

Yesu ndi Nngolu Nkolongu

¹⁴ Ndaba tubii nu Ngolu Nkolongu kupeta boka jojuwe jujingi kunani kwaka Sapanga, ndi Yesu Mwana waka Sapanga, ndienu tukamulakia nganganganga kuhobale kotulonge kwimilomu jitu pangwendu.

¹⁵ Hoju Nngolu Nkolongu witu jutubonila ikia ndaba jukusindwa kuwesa kwitu; jombi mweni jwalengwa ngati twepani lakini jombi ngasejahengiki mahakau.

¹⁶ Ndienu tuhegaliya sanga lujogopu kiteu su ubambu saka Sapanga jojubii jwaamboni, tujopa hikia nawamboni waka Sapanga ukutujangati kipindi patupala kujangatiwa.

5

¹ Kila nngolu nkolongu jobunhagu kati ja bandu, bumpeke lihengu lukuhenge majambu gaka Sapanga badala ja bandu, kupia nhupi na matambiku ndaba ja mahakau.

² Ndaba jombi jo mundo ngase jukamiliki, juwesa kwaahenge kwi ikia, bandu bangakumanya sindu nabahenga mahakau.

³ Kwa ndaba ja hela jupalika kupia matambiku nga kwa ndaba ja bandu pee, ila ndaba ja mahakau gaki mweni kabee.

⁴ Nga mundu jojuwesa kulihenga mweni kuba nngolu nkolongu. Kila jumu juaguliwa na Sapanga kuba nngolu nkolongu ngati ejabii Aloni.

⁵ Kabee najombi Kilisitu ngase julipeci mweni ulumbi wa kuba nngolu nkolongu, ila Sapanga anhagula nukumpwagi:

“Weapa ndi wamwanawango;
nepani lelenu mii atati bako.”

⁶ Japwaga kabee pandu pangi,
“Weapa ndi unngolu wa yaka petapeta,
kwi lilenganu laka Melikisedeki.”

⁷ Yesu pajabii jutama pundema pani, kukilelu kikolongu na maholi, jasalila nukundoba Sapanga jojabii nu uwesu ukunhoko mu kuwa. Najombi Sapanga anzowani ndaba jwabi joandum-bali Sapanga.

⁸ Lakini hata ngati jabii Mwana waka Sapanga, jilibola kujetake kwi indela juku ng'alika kwake.

⁹ Najombi pabunhenga kuba jojukamiliki, jabiya utumbuli wa wokovu wa yaka petapeta kwa bandu boka babunzetake,

¹⁰ najombi Sapanga anhagula kuba nngolu nkolongu ngati hejwabii Melikisedeki.

Malagalaki gukukola ki loho

¹¹ Tubii na gingi gukupwaga kupete lijambu lende, lakini kunonwipi kumpwagi ndaba mwan-ganya ngase nhelewa nnyata.

¹² Kukipindi senze mwanganya mwapalika tay-ali kuba mwaabola, lakini mwakona mumpala mundu jukumbola mabole gu utumbuli ga malobi gaka Sapanga. Mpala masiba badala ja posu jejik-endiki.

¹³ Kila jojutama kukunywa masiba pee jwakona mwana nkeki ndaba ngasejumanya kuhenga majambu gagajetakiki palongi jaka Sapanga.

¹⁴ Lakini posu jejikendiki jibii ndaba ja bandu baakoi, babaaboliki kwa mahengu kupema ga amboni na giliyaa.

6

¹ Henu kwa ndaba heji, tugaleka mabole gu utumbuli kuhusu Kilisitu, lakini tuendaliya palongi ili tuhikila mu kukola, na nga kuendale kulongale kuhusu kuleka mahakau na mahengu gagaleta kuwa nu kupete kunhobale Sapanga;

² na mabole gu ubatisu na mabole gakwaabeke bandu maboku; na mabole kuyoka kwa bandu ba wii nu kutemuliwa kwa bandu kwa yaka petapeta.

³ Haga twiihenga ana Sapanga jupai.

⁴ Ndaba bandu baabii tayali ayekuliwi usakaka waka Sapanga, nuku honza nhupi yukunani kwaka Sapanga, nukujopa Loho wa Sapi,

⁵ nukuonza wamboni wi lilobi laka Sapanga na makili ga ndema goguhika,

⁶ ndienu bakotuka kuhobale kwabu, nga kuwesikana kwahenga banganya haba alekakia mahakau gabu kabee. Haba bummbambali punsalaba kabee Mwana waka Sapanga sanahuli nukumpoa lihamu pangwendu.

⁷ Luhombi lolukuni iyula mala kwa mala nu kumela mimea jeapala alemu lupengaliwi na Sapanga.

⁸ Lakini luombi na lumela mikongu ja miha na magogu ngase lujangati sokapi; luhombi holu luhegale kupata lwaambamba kuhuma kwaka Sapanga na mwisu waki ndi kujoswa mwotu.

⁹ Mwaalangu bitu, hata ngati hetupwaga hela, tuhobale kupata majambu gaamboni gingi ngani yaani uokopu.

¹⁰ Sapanga jutemu ngati hekupalika; jombi ngajwijiwi lihengu lemwahengiki au upali gonn-dangi kwakii mu huduma jemwaapekia na jenhendale kwaapeke bandu baki.

¹¹ Lakini tutokule ngamaa kila jumu winu juendaliya kulangi kukasana kwaki mbaka mwisu, ili majambu gamwagahobale gatimia.

¹² Henu mwikuba niikakaa, ila mmbiya ngati bahobale na baa hinakali, na kwi indela heji bajopa gajwaalagila Sapanga.

Lilagi laka Sapanga ndi sakaka

¹³ Sapanga pa ampekia Ibulahimu lilagi, jwalapa kwilihinalaki mweni, ndaba ngasejubii jojubii nkolongu kupeta Sapanga jojuwe kupete hoju jwakawesa kulapi.

¹⁴ Sapanga japwaga: “Sakaka nakupengeliya nuku kupeke lukolu lukolongu.”

¹⁵ Ibulahimu jwalendaliya kukuhinakali. Na henu jajopa sejalagiwa na Sapanga.

¹⁶ Bandu pa alapa, alapa kwa jumu jojubii nkolongu kuliku bombi, nukulapa je hoku kujomo ubisi woti.

¹⁷ Najombi Sapanga, jwalangia lilagi heli kuba sakaka su kulapa, na kwi indela heji jwaalangia pangwendu kupwaga ngajung'anambu mawasu gaki.

¹⁸ Ndienu ibii hindu ibeli: Kulagi nu kulapa, ngase iwesa kubadilika na kwi indela heji Sapanga ngasejupwaga isoli. Ndienu twepani

twetujombataki kulama kwaki, tupata mwoju gu kukumulaki nganganganga kuhobale kojubei palongi jitu.

¹⁹ Tubii nu kuhobale hoku ngati hekubii kipanda sa maisa gitu gaguge gabii nganganganga na la sakaka. Kuhobale hoku kupeta mbaka pandu pa sapi papabi kunyuma jilipazia kuna kwaka Sapanga.

²⁰ Yesu mweni julonguli kujingi homu ndaba jitu na jubii nngolu nkolongu wa yaka petapeta, kulilenganu laka nngolu Melikisedeki.

7

Nngolu Melikisedeki

¹ Melikisedeki hoju jwabii bambu nkolongu juku Salemu, nu nngolu waka Sapanga nkolongu. Ibulahimu pajwabia jubuja kuhuma ku kuko- mana ngondu ko jwaawesa aka bambu akolongu, jwaketangana na Melikisedeki na jombi jwatenda kumpenge imata,

² najombi Ibulahimu ampekia lipungu la komi la hindu yoti yejwabinaku. Mana juutumbuli jilihina laka Melikisedeki ndi “Bambu Nkolongu jojuhenga gagajetakeka palongi jaka Sapanga,” ndaba jombi jwabii nkolongu juku Salemu, lihina laki kabee libii na mana ja “Bambu Nkolongu ju lukwali.”

³ Atati baki na amabu baki ngase baalogwi pandu pokape, wala lukolu lwaki ngase bululogwi pandu pokapi; ngase pabii pandu paapwagiki jwasaliwa lii au jwakuwa lii. Jubii ngati Mwana waka Sapanga, na juendale kuba nngolu waka Sapanga yaka petapeta.

⁴ Henu mmbweni mundu hoju hejwaabii ju-manyikana nakanopi. Ahoku bitu a Ibulahimu ampekia lipungu la komi la hindu yoka yejapata kungundu.

⁵ Tumanyi kupwatana na Malagalaki, kibelevu saka Lawi sesuse ndi akaagolu, ndi baapalika kujuku lipungu la komi kuhuma kwa bandu, yani Aizilaeli ajabu, hata ngati nabombi ahumi mu kibelevu saka Ibulahimu.

⁶ Lakini Melikisedeki hoju ngasejwabii mu lukolu lwaka Lawi, hata hela jajopa lipungu la komi kuhuma kwaka Ibulahimu, kabee ampengila imata jombi jojwabii bumpeki malagi ga Sapanga.

⁷ Lakini nga mundu jojuwesa kukana, mundu nsoku ndi jojupengewa imata nunkolongu.

⁸ Kabee aka agolu haba baajopa lipungu la komi, ndi bandu baakuwa; lakini pamba jojujopa lipungu la komi, yani Melikisedeki, maandiku gaka Sapanga gapwaga jubi mwomi.

⁹ Ndienu tuwesa kupwaga ana; kipindi Ibulahimu pajapia lipungu lakomi la hindu yaki, ahe-lahe Lawi jojuwe ibeleku yaki ajopa lipungu la komi, jwapia kabee lipungu lakomi.

¹⁰ Ndaba Melikisedeki pajaketangana na Ibulahimu, Lawi jwabia jwakona muibunu mwa atati baki yani ngasejusaliwi.

¹¹ Ndaba ju ugolu wa Alawi, bandu buku Izilaeli baapekia malagalaki. Henu ana mahengu gu ugolu gwa Alawi gakabia gatosaki, ngakwaka paliki kabee kuba nu ugolu gongi ndalindali, gogupwata indela ju ugolu waka Melikisedeki na nga ngati waka Aloni.

¹² Ndaba ugolu nagung'anambwiki, kupalika na malagalaki nagombi gabadilika.

¹³ Najombi Bambu witu jojuwe majambu haga goti gunndongale jombi, jwabia ju lukolu longi, na ngasejubi hata mundu jumu jojuhumi lukolu lwaki jojuwaiki kutumaki pa mesa jaki jukupiiki matambiku koni jubi nngolu.

¹⁴ Kumanyikana jombi jwasaliwa mu lukolu lwaka Yuda lolulwe Musa ngasejwililogwi pajwabia julongale agolu.

Nngolu jongi ngati Melikisedeki

¹⁵ Kabee lijambu lende libonikana pangwendu ngani; ndaba nngolu jongi jobjubii ngati Melikisedeki jupitii.

¹⁶ Jombi ngasebunhengiki kuba nngolu kupete mpangu wa bandu au malagalaki ga bandu, ila kwa makili ga womi goguwe ngasegubii na mwiso.

¹⁷ Kwa ndaba Maandiku ga sapi gapwaga, “Weapa ndi nngolu wa yaka petapeta, kulengana nu ugolu waka Melikisedeki.”

¹⁸ Henu malagalaki ga mwandi baputaa kwa ndaba ngasejabia jiwesa sindo.

¹⁹ Ndaba malagalaki gaka Musa ngasegawesa kutosane lijambu lokapi. Lakini henu, pandu pi lilagi la mwandi abekiki kuhobale kwa lamboni ngani kokukwe kupete kuhobale hoku tuwesa kunhegale Sapanga.

²⁰ Kupeta haga goti, pamba Sapanga jutei kulapa. Kipindi sela, bandu bangi pa baahenga abia agolu, Sapanga ngase jwalapike.

²¹ Lakini Yesu bunhenga kuba nngolu sukulapa kipindi Sapanga paampwagila:

“Bambu julapiki,

wala ngajung'anambu mawasu gaki:

‘Weapa ndi nngolu wa yaka petapeta.’ ”

²² Henu ndaba jukulapa hoku, Yesu bunhengiki kuba nginyuli jejilangi sakaka tubii ni lilaganu lelibii la sapi ngani.

²³ Kabee, Agolu bangi haba bakabii bingi ndaba bakuwa na ngabakawesiki kuendale na mahengu gabu gu ugolu.

²⁴ Lakini Yesu nga ngati bombi, jombi jutama yaka petapeta; ni lihengu laki lu ugolu ngase liboka kwaki kujenda kwaka mundu jongi.

²⁵ Ndienu, jombi juwesa kwaagombo ngani boka babunzende Sapanga kwii indela jaki, ndaba jombi jutama yaka petapeta kwalobe kwaka Sapanga.

²⁶ Ndienu labii lijambu la mboni ngamaa kwitu kuba nu nngolu ngati hoju jojubi jwa sapi, jwanga ni likosa wala lihakau nkati jaki; bumbei kutali na babii na mahakau nu kunkwea kunani ngamaa kunani kwaka Sapanga.

²⁷ Jubii ndalindali na agolu bangi, jombi ngase-jupalika kubo litambiku kila lisoba, ndaba ja mahakau gaki mweni hoti, nakabee ndaba ja mahakau ga bandu bangi. Jombi jahenga hela mala jimu pee ndaba ja bandu boka, pa jilipia jombi mweni, kutosiki ku ipindi yoti.

²⁸ Malagalaki gahagu bandu baabi nga na makili kuba agolu akolongu; lakini lilagi laka Sapanga

lejahenga sukulapa na lelihikiki baada ja malagalaki lunhagwi Mwana jojuwe anhengiki kuba jojutosa yaka petapeta.

8

Yesu Nngolu witu Nkolongu

¹ Ndienu, lijambu likolongu letupala kupwaga ndi lende: Tweepani tubii nu Nngolu Mkolongu wa namuna heji, jojuwe jutama upandi wa malele wa kiteu su ubambu su Ukolongu kunani kwaka Sapanga.

² Jombi juhenga lihengu lu ugotu ukolongu pandu pa asapi, yani nkati ji lihema la sakaka lelisengiwi na Bambu, na nga le jusengiki mundo.

³ Kila Ngolu Nkolongu anhangwi ili ampiikia Sapanga nhupi ni litambiku, na henu Nngolu Nkolongu witu yani Yesu jupalika jubia na sindu sukumpiki Sapanga.

⁴ Ana jombi jwaka bia jupunndema pani, nga jwaka bi nngolu hata nunkamu, ndaba abii agolu bangi baapia litambiku su kupwata malagalaki gaka Musa.

⁵ Lihengu labu lu ugotu ndi lilenganu pe ni kihilu sa majambu gagabii kunani kwaka Sapanga. Ndaba Musa pajwahegalia kulenganake lihema lela, Sapanga andagalakiya: “Lenganakia kila sindu kulengana ni lilenganu lela lebugulangia kukitombi kola.”

⁶ Lakini henu Yesu bumpeki lihengu lu ugotu lelibi la sapi kupeta lihengu lu ubambu labu, ngati lilaganu le jwalangia kati ja bandu na Sapanga ndi la sapi ngani, ndaba biilibei panani ja malaganu ga gabii ga amboni ngani.

⁷ Ndaba ana lilaganu lelatumbulia ngaselabii na makosa, nga kwaka paliki lilaganu la pili.

⁸ Lakini Sapanga jabona likosa kwa bandu, ndi jwapwaga:

“Gahika masoba, jupwaga Bambu,
ndi panihenga lilaganu linyai na bandu buku
Izilaeli na bandu buku Yuda.

⁹ Lilaganu lende ngalikubi ngati lela lenahenga na
aka hoku babu,

lisoba pa naalongua ku kuboku kuhuma ku Misili.
Ngase babii ba ahobale ku lilaganu lango;
nahela nepani ngase naajangati, jupwaga Bambu.

¹⁰ Lende ndi lilaganu leniihenga na bandu buku
Izilaeli masoba gagahika,

jupwaga Bambu:

Niibeka malagalaki gangu mwamalangu gabu,
nukuandika mmwoju jabu.

Nepani niibiya Sapanga wabu,
nabombi biibiya bandu bango.

¹¹ Nga mundu joammbole mundu nzaki,
wala jojwampwagila nndongu waki,
‘Gummanya Bambu.’

Ndaba boka,
tumbuka asoku na akolongu biimanya nepani.

¹² Naalekakiya mabaja gabu,
wala nganikomboki kabee mahakau gabu.”

¹³ Kukupwaga kupete lilaganu linyai, Sapanga
julihenga libia lelilai lilaganu luputumbuli lela;
na sokapi sekikuba samwandi sitenda kulala
nuku hegale kuboka.

9

Kunndumbali Sapanga punndema na kunani kwaka Sapanga

¹ Lilaganu lu utumbuli labii ni indela yaki yu kunndumbali Sapanga na kabee ndi pandu paki pa asapi pukundumbali punndema.

² Balenganaki lihema lelule sumba saki su utumbuli bikikemika Pandu pa Sapi. Momuje babakiki kipanda sukubeke taa na mesa jejibii na mabumunda gababei palongi jaka Sapanga.

³ Munyuma ji lipazia la pili, kwabii ni sumba sebikema Pandu pa Sapi ngamaa.

⁴ Momuje kwabii na sanduku ja zaabu jukupiiki litambiku lebei ndaba juku pogale ubani, ni lisanduku li lilaganu lelule babia apaki zaabu upandi woti, nu nkati jaki kwabia ni kibega sa zaabu sesabi na posu jebijikema mana na ndonga jaka Aloni jejitunduli manyoi na malibu gaalenganaki ngati ibau yeabasiki gagaandikwi miilu.

⁵ Panani ji lisanduku yabii ihumbi yana mapapati yebiikema kelubi, yeyabii nu unang'anu, na mapapati gabu gayekali panani ja pandu pa wamboni waka Sapanga. Lakini sajenu ngatuwesi kupwaga majambu haga hotuhotu.

⁶ Ndi ebapangiki hindu yela yoka. Agolu bayobali kujingi kila lisoba mu sumba su utumbuli kuhenga mahengu gabu.

⁷ Lakini Nngolu Nkolongu kajika jaki ndi jojujingi mu sumba sa pili, najombi juhenga hela mala jimu pee kwa saka simu, na jukuba jujuku mwai jejuje ampiki Sapanga kwa ndaba jaki mweni na

ndaba ja mahakau ga bandu gabahengi sanga kumanya.

⁸ Henu Loho jaka Sapanga jubola hotuhotu kupete majambu haga ana, indela jukujingi mu Pandu pa Sapi ngani jabiya bakoni ngasejihoguliwi kipindi soti sumba su utumbuli lakoni lijemiki.

⁹ Lijambu heli ndi lilenganu li kipindi sa sajeno, nhupi na matambiku apia lakini ngasegawesa kugahenga mioju jabu jukungungamali Sapanga kuba je jitosani.

¹⁰ Majambu haga goti gajendana na posu ni hinywaji na majambu ndalindali gukulisambisa nhyega. Haga goti ndi malagi ga kunza pena; hagagoti giendalia mbaka kipindi Sapanga pajilenganakiya kabee hindu yoti kuba inyai.

¹¹ Lakini Kilisitu juhikiki, koni jubii Nngolu Nkolongu wa majambu gagabii gamboni, gaguge sajenu gahikiti. Jombi juhenga mahengu gaki mu lihema lelibii likolongu na lelitosani, lelule ngaselilenganikiwi na bandu, yani liikuba lihema leabombiki mu ndema gongo.

¹² Jombi jajingala Pandu pa Sapi mala jimu pena na ngasejwatotwi mwai wi imbui na ng'ombi ila jatotwi mwai waki mweni, nu kutupeke indela heji jawesa kutulete ukombosi wa yaka petapeta.

¹³ Bandu bababii abaja bawesa kunyambisika na kuba sapi palongi jaka Sapanga pabaamisila mwai wii imbui na ng'ombi pamu na maliu ga matoli.

¹⁴ Lakini kwa mwai waka Kilisitu, majambu makolongu ngani gatenda kuhengeka! Kwa makili ga Loho ja yaka petapeta, Kilisitu jilipikia

mweni litambiku lelitosane kwaka Sapanga. Mwai waki waatunyambisa mmioju jitu kupete mahengu gagaleta kuwa, ili tupata kuntumaki Sapanga jojubii mwomi.

¹⁵ Ndienu jombi ndi jojujonganisa jwi lilaganu linyai ndi bandu bajakemiki Sapanga ba awesa kujopa mbengalelu ya yaka petapeta yejaalagi. Kuwa kwaki kwaagombo bandu kuhuma ku mahakau gabahenga kipindi si lilaganu la mwandi.

¹⁶ Kwa majambu ga malaganu gaka mundu jojuwi, gaandiki kupete kujopa hindu yejiilei mundu jojukuwiki kupalika kumanyikana ana ndi sakaka mundu hoju jojiandiki balua heji juwi.

¹⁷ Lilaganu leliandikwi kupete kujopa hindu yaka mundu jojukuwiki ngaseliwesa kuhenga lihengu mbaka jukuwa mundu jojuandiki lilaganu heli, ndaba balua heji ngajihengi lihengu ana jojuhandika balua je heji jakona mwomi.

¹⁸ Ndi mana hata lilaganu lu utumbuli lela ngaselahengiki lihengu sanga kujitika mwai.

¹⁹ Musa jatumbuliya jatangasiya bandu boka mihilu joka ngati ekwabii malagalaki; jajukua mwai ulitoli na mwai wi imbui pamu na masigu kuhanaganaki, na kwa manyoli gu nkongu gobugukema hisopu na litonzi likeli, nu kumisi kitabu sela sa malagalaki na bandu boka.

²⁰ Musa japwaga: “Gongo ndi mwai gogulangi sakaka lilaganu lejunndagalaki Sapanga kuli-henga.”

²¹ Ahelahe, Musa jamisila mwai gola mu lihema la Sapi na hindu yeitumika pandu pukundobe Sapanga.

²² Sakaka malagalaki gapwaga, kalibu kila sindu kiwesa kunyambisika kwa mwai, na mahakau nagombi galekakewa pena ana mwai gujiti.

Litambiku laka Kilisitu ndi leliboa mahakau ga bandu

²³ Hindu yenze ndi lilenganu pena la majambu ga sakaka gukunani kwaka Sapanga, yapalika kunyambisika kwii indela heji. Lakini hindu yukanani kumaundi yombi ipala matambiku gagabi sapi ngani.

²⁴ Ndaba Kilisitu ngasejajingi Pandu pa Sapi pabasenga bandu kwa maboku gabu, papuje ndi lilenganu pena kwa sela sa sakaka. Jombi jalingala kunani kwaka Sapanga kokuje, kokujeni sajenu jujema palongi jaka Sapanga ndaba jitu.

²⁵ Ngolu Nkolongu jwa Ayaudi jujingi Pandu pa Sapi ngamaa kila saka koni jubii na mwai wi kinyama; lakini Kilisitu ngasejajingi kulipia mweni mala jingi,

²⁶ ndaba kabiya kubii hela, Kilisitu jupalika kung'aliswa mala jingi tumbuka kubombeka ku nndema. Lakini henu mu ipindi yenze yeihegale kuhiki mwisu gundema, jombi jupiti mala jimu pena kuboa mahakau ku kulipia mweni litambiku.

²⁷ Ndienu ngati ekubii kila mundu jukuwa mala jimu, ndienu jwii jema palongi jaka Sapanga kutemuliwa.

²⁸ Ahelahela Kilisitu najombi jilipia litambiku mala jimu pena ndaba jukuboa mahakau ga bingi. Pajiipitila mala ja pili, nga ndaba jukuhangajika

kabee na mahakau, ila ndaba ja kwaaoko bandu babundendale.

10

¹ Ndienu malagalaki ga Musa ndi kihilu pe sa majambu ga amboni gagihika lakini nga hindu ya sakaka. Ndaba matambiku gaka musa haga gababia apia kila saka bila kukotoka, nga gawesi kwaahenga bandu babundumbali Sapanga kuba baakamilike palongi jaka Sapanga.

² Ngati bandu haba babundumbali Sapanga ebakabii banyambisi mahakau gabu sakaka, ngabilijoani mwoju kubina ndaba ja mahakau, na ngabahendali kupia kabee matambiku haga.

³ Lakini mu litambiku le heli lelihengeka kila saka laakombosa bandu mahakau gabu.

⁴ Ndaba ja mwai wi likambaku ni lipongu ngauwesi kuboah mahakau.

⁵ Ndi ndaba Kilisitu pajabiya juhika pundema, ampwagila Sapanga:

“Weapa ngasewapai litambiku lukusinza wala litambiku la hindu, lakini wanhandaliya nhyega.

⁶ Matambiku gukutinyia pamotu, au gukulekake mahakau ngaseipalika kwaku.

⁷ Papu napwaaga, ‘Nepani mi pamba, kuhenga gaupala wehapa nepani nhenga, mwaa, Sapanga, ngati eahandaki kitabu sa malagalaki gaka Sapanga.’ ”

⁸ Jatumbuliya kupwaga, “Ngasegupai wala ngasegupendeswa ni litambi liinyama na

litambiku lukutinyi na litambiku la hindu litambiku lukuleka mahakau.” Japwaga hela hata ngati matambiku ganga goti apia kulengana na Malagalaki.

⁹ Ndienu japwaga, “Mi pamba mwaa Sapanga, nhikiki kuhenga gagupala wehapa nhenga.” Ndienu Sapanga juboiki matambiku ga mwandi nu kubeka litambiku lengi lelule ndi Kilisitu mweni.

¹⁰ Ndaba Yesu Kilisitu jahenga gajupala Sapanga juhenga, twepani tunyambiswi mahakau kwii indela ja nhyega jaki jwaboa litambiku kwa mala jimu pena.

¹¹ Kila ngolu jojabii Nhyaudi jahenga lihengu laki lu ugolu kwa kila lisoba nu kupia litambiku alelale mala jingi, matambiku ge haga ngasegawesa kuboah mahakau.

¹² Lakini Kilisitu japia litambiku limu ndaba ja mahakau, litambiku lelihenga lihengu yaka petapeta, ndienu jatama upandi wa malele waka Sapanga.

¹³ Nahenu kola julendale mbaka Sapanga pa jaabeka abaja baki boka pai ja magolu gaki.

¹⁴ Ndienu, ku litambiku laki limu, jaahengiki kuba baatosane yaka petapeta, bandu boka baanyambiswi mahakau gabu.

¹⁵ Najombi Loho jaka Sapanga jutupwagi usakaka wa majambu haga. Jutumbuli su kupwaga:

¹⁶ “Lende ndi lilaganu langu leniihenga pamu nabu,

masoba gagahika:

Niibeka malagalaki gangu mmioju jabo, nu kuandika mu malangu gabu.”

17 Ndienu jajonzukiya kupwaga: “Nganiikom-buke kabee mahakau gabu, wala mahengu gabu giliya.”

18 Ndienu kipindi mahakau pagiilekakewa, ngakwikubi kabee kupia matambiku ndaba ju kulekakewa mahakau.

Tunhegaliya Sapanga

19 Ndienu mwalongu bangu kwa mwai waka Yesu tupata mwoju wanga kujogopa ukuwesa kujingi Pandu pa Sapi ngani.

20 Jombi jutuhoguli indela inyai na indela ja womi nu kupete lipazia lela, yani nhyega jaki mweni.

21 Ndienu tubii nu nngolu nkolongu jojubii nu uwesu mu nyumba jaka Sapanga.

22 Ndienu tunhegaliya Sapanga kwa mwoju wa sakaka nu kuhobale kokutosani, kwa mioju jejinyambisiki kuhuma mu mwoju je jilangi ngasegubii nu ubaja na kwa nhyega yeisapisiki kwa masi ga sapi.

23 Tukamulakiya kuhobale kwitu kotupwaga ku milomu jitu, ndaba Sapanga jojahenga malagi gaki ndi jojuhobaleka.

24 Tukasana kukokakeana twabeti na twabeti ili kulangi upali nu kuhenga majambu gaamboni.

25 Twiikotoka kuketangana pamu ngati hetuy-obali, ngati heahenga bandu bangi. Ila tupalika tujangatana, ngati hemmbona, lisoba laka Bambu liegali.

26 Ndaba, ana tuendali kuhenga mahakau sanahuli baada jukumanya usakaka, nga litambiku letuwesa kupia kabee ndaba ju kuboa mahakau.

27 Sekihigali ndi kulendale koni tujogopa kutemuliwa na Sapanga na mwotu nkali go gwaatinyisa bandu boka ba bumpenga.

28 Mundu jokapi jwanga kujetake malagalaki gaka Musa, akakilongosi bankoma sanga kummbone hikia ana abii bandu abeli au atatu baapwagiki sebikibona au kujogwana sejuhengiki mundu haju.

29 Boo, mundu jwanga kupwata malagalaki gaka Mwana waka Sapanga sanauli nu kusindwa kuuhobale mwai wi lilaganu laka Sapanga go gu- unyambisi, mundu joantondo Loho jaka Sapanga jojutulangi ikia, jupalika kutemuliwa kukolongu kwa namuna bole?

30 Ndaba tummanyi jojapwaga, “Nepani nilepisa likosa, nepani nitenda kulepesa,” na jojapwaga kabee, “Bambu jaatemula bandu baki.”

31 Kuabuka mu maboku gaka Sapanga jojubii mwomi ndi lijambu lukujogopa ngani!

32 Nkombuka gagapitila lisoba lela lu utumbuli pa muumanya usakaka waka Sapanga. Hata ngati masoba gala mwapata mang'aliku gingi, lakini mwanganya mwahinakali.

33 Mala jingi buntenda kuntondo nu kumpoa lihamu; mala jengi mwajetakia kujongana na bandu ba bang'aliswa liyaa.

34 Mwajongi mu mang'aliku pamu na apungwa pa bunzopa hindu hinu mwahinakalia su kuto- gule, ndaba mwamanyiki mmbii na hindu ya sapi ngani nu yu kudumu yaka petapeta.

35 Ndienu nhendalia kuba nganganganga mu kuhobale kwinu, ndaba kwanndetila hupi ngo- longu.

³⁶ Mpalika kuhinakali ili nhwesa kugahenga gajwagapala Sapanga nu kujopa sejundagi.

³⁷ Ndaba ngati egapwaga Maandiku:

“Kwakona kasokopi pena,
na jola jojuhika, jwitenda kuhika,
wala ngajwiselewi.

³⁸ Lakini mundu wangu jojuhenga ganagapala
jwiitama su kuhobale;

Ana jukelabwiki munyuma
nepani nganampale.”

³⁹ Ndienu, twepani nga twabandu baakelabuka
munyuma nu kuhoba, ila twepani tubii mu bandu
baahobale nu kuokolewa.

11

Kuhobale

¹ Kuhobale ndi kuba nu usakaka wi lijambu
le tuhobale, kujetake ngani majambu ganga ku-
gabona.

² Ndaba juku hobale kwaka hoku ba mwandi,
Sapanga jatenda kwaajetake.

³ Ku kuhobale, twepani tumanyiki nndema
wabombika kwi lilobi laka Sapanga; Henu ma-
jambu gaga bonikana ngasegabombika kuhuma
ku majambu gagabonikana.

⁴ Ku kuhobale Abeli ampikia Sapanga litambiku
lukutinyi lelabii la sapi kupeta laka Kaini. Ku
kuhobale kwaki jajetikika na Sapanga kuba jo-
juhenga gajupala Sapanga; Sapanga mweni jaje-
taki litambiku laki lu kutinyi. Ku kuhobale kwaki
hata ngati jawii lakini jakoni mwomi.

⁵ Ku kuhobale, Enoki jajukulika na Sapanga, ili
jiikuwa. Ngasejabonakini kabee ndaba jajukuliki

na Sapanga. Kumanyikana ana kabula ju kujukuli kwaki, jombi jabii julenganiwi na Sapanga.

⁶ Ndienu, sanga kuhobale nga kuwesikana kundengane Sapanga. Ndaba kila mundu joanzende Sapanga ndi jupalika juhobalia Sapanga jubii, na jaapeki seketule bandu babuntaputa.

⁷ Ku kuhobale Sapanga andakaliya Noa kupete majambu giliya ga giipitila monikatai gaguge gabiya gakona ngasegapiti. Anzetakiya Sapanga, jasenga safina jaokuliwa jombi pamu na alongu baki. Ku kupete kuhobale kwaki nndema watenda kutemuliwa, najombi Noa jajetakewa palongi jaka Sapanga kupete kuhobale kwaki.

⁸ Ku kuhobale Ibulaimu anzetakiya Sapanga pa ankema ili jujenda ku nndema goguwe Sapanga annndagila akumpekia gubiya waki. Hata ngati ngase jamanyiki kojabia jujenda, Ibulaimu jatenda kujenda.

⁹ Ku kuhobale jatama ngati nngeni mu nndema go annndagila Sapanga. Jatama kola mu lihema ngati ejutamika Isaka na Yakobu, babube babajopa lilagi alelalela kuhuma kwaka Sapanga.

¹⁰ Ndaba Ibulaimu jabiya julendale musigogu-bii nganganganga, musigoguwe Sapanga mweni ndi jo joapanga namuna ju kusenga nu kugusenga.

¹¹ Ku kuhobale hata Sala jahobaliya Sapanga juhenga sejulagi, ndienu japata kitumbu hata ngati jabia jugogabi ni kipindi saki su kupapa sabiya kipetike.

¹² Ndienu kuhuma kwaka mundu jumu, Ibulaimu, jabii ngati jutei kuwa, bapitii bandu

bingi banga kubalangika ngati ndondu yu kunani kwaka Sapanga nu nsangi uku mbwani.

¹³ Bandu haba boka bakuwa koni ahobale. Bakuwa kabula ju kujopa majambu gaguge Sapanga jabiya julagi, lakini su kutali bagabweni, batenda kutogule, nu kujetake hotuhotu bombi babii ageni na bandu baapeta pani pu ndema.

¹⁴ Bandu ba apwaga majambu ngati haga, alangi hotuhotu ataputa nndema wabu beni.

¹⁵ Ana bakabii awasali nndema go ahamiki toka mwandi, bakapata napwasi jukukelabuka hoku.

¹⁶ Lakini henu apala nndema gogubii sapi ngani, yaani nndema ukunani kumaund kwaka Sapanga. Ndi mana Sapanga ngajuboni iyon bombi kunkema jombi Sapanga wabu, ndaba jombi mweni jahandali nndema.

¹⁷ Ku kuhobale Ibulaimu apia litambiku mwana waki Isaka ngati litambiku kipindi Sapanga eandenga. Hoju Ibulahimu ndi jojabii jujopiki lilagi kuhuma kwaka Sapanga, lakini hata hela, jajetaki kumpia litambiku mwana waki wa kajika,

¹⁸ hata ngati Sapanga jabii ampwagi, “Kibeleku saku kiihuma kwaka Isaka.”

¹⁹ Ibulaimu anhobali Sapanga juwesa kwaayoa bandu bawii; na kwi indela jengi tuwesa nu ku kupwaga hela Ibulaimu ampekia kabee mwana kuhuma kwa bandu bawii.

²⁰ Ku kuhobale Isaka jaapengaliya imata aka Yakobu na Esau, apata mbenge yeihika monikatae.

²¹ Ku kuhobale Yakobu pajabii juegale kuwa, jaapengaliya bana boka baka Josepu, andum-

baliya Sapanga koni jujegamane mu kimutu sa ndonga jaki.

²² Ku kuhobale Josepu jabii juegali kuwa, jalongaliya kuboka kwa bandu buku Izilaeli mu ndema uku Misili, na kabee jaalekila malagisu gu kuboka na mahupa gaki pabiiboka ku Misili.

²³ Ku kuhobale akahengo baka Musa bunhiya mwana hoju ku kipindi sa mieyi itato toka kubelekwa kwaki. Bumbona jabii mwana wa sapi, ngase bijijogipi mihilu gaka bambu nkolongu.

²⁴ Ku kuhobale Musa pa jabii mwanahota, jakaniki kunkema mwana waka kamwali waka Falao.

²⁵ Jabona nambanga kung'alika pamu na bandu baka Sapanga kuliku kutogule mahakau ku kipindi kisokopi.

²⁶ Jamanyiki ana kung'alika su kupolewa lihamu ndaba jaka Kilisitu, ndi sindu saamboni ngani kupeta mali gingi yoka yeibii ku Misili, ndaba jabiya julendale seketuli ja monikatae.

²⁷ Ku kuhobale Musa jaboka ku Misili sanga kujogopa inyela juku bambu nkolongu, na ngase jakelabwiki munyuma, ndaba jabii ngati mundu joambweni Sapanga janga kubonikana.

²⁸ Ku kuhobale jahenga tipati ja Pasaka, jalaalakia Aizilael amisa mwai panani ju nndyangu, ili Ntumi jukunani kwaka Sapanga Jojuleta kuwa jukotuka kwaakoma bana bu utumbuli buku Izilaeli.

²⁹ Ku kuhobale bandu buku Izilaeli balombuka nhanga wa Shamu ngati babii pundema; lakini

Amisili pa balenga kuhenga hela bakuwa mu masi.

³⁰ Ku kuhobale lumatu lwa musu uku Yeliko lwatenda kuhabuka, bandu buku Izilaeli pa bajomula kuyongolota lumatu ye hei kwa masoba saba.

³¹ Ku kuhobale Lahabu jojabii nselati ngase jakuiki pamu na bandu babunkana Sapanga, ndaba jaajopa su lukwali bandu babahika kutaputa majambu kwa sili.

³² Ndienu boo, mbwaga kabee kike? Muda ngase gutosa kulandi majambu gaka Gidioni na Balaki na Samusoni na Yeputa na Daudi na Samweli na alota baka Sapanga.

³³ Ku kuhobale boti haba bakomana ngondu na aka bambu akolonga na batenda kaawesa. Bakasana ili majambu gagapalika gabiya, bajopa gala gajalagila Sapanga. Bapunga milomu ji liimba,

³⁴ basusua myiotu mikali, bajepa kukomeka kwa mapanga, babii nga na makili lakini bapata makili. Babii nganganganga mu ngondu, baawesa akomana ngondu ageni.

³⁵ Na aka mbomba baahobale baakelubukiya bandu babu baawi koni ayokiki.

Bangi babu bakana kuhogulewa, baang'alisa mbaka kuwa ili apata kuyoka nu kujingi mu womi wamboni ngani.

³⁶ Bangi baalongama na kwaalapu iboku, na bandu bangi ba bunhobali Sapanga baakonga minyolu na kwaaleke mu kipungu.

³⁷ Baalapula imagu, baakajula ipandi ipandi, baakoma ku upanga. Bayongulutayonguluta koni

aweti ngosi yi likondoo na ngosi ji imbui; babi bandu ahagu, baang'alisa na kwaahenge liyaa.

³⁸ Nndema ngase gupalika kuba na bandu ngati haba! Bajendajenda kulukoba nu ku hitombi, batama mu mabomba na mu ipoli yu mu nndema.

³⁹ Bandu haba boti babonikana kuba banamakili ndaba ju kuhobale kwabu. Hata hela ngase bajopiki ga jaalagalaki Sapanga,

⁴⁰ ndaba Sapanga jabii jaandali majambu ga sapi ngani ndaba jitu, ili bombi bakahikila utosanela koni abii pamu na twepani.

12

Sapanga Atati bitu

¹ Twepane tubi ni likundi likolongu la babatamaa mu kuhobale kwa sakaka baabii kulongi jitu, henu tuboa kila sindu se sutupenga, na mahakau ga gagutunyemba. Tujombitika su kuhinakali mwi imbelu yeabei palongi jitu.

² Tundingalya miu gitu Yesu jo jwatumbulisa kuhobale kwitu na ndi jojwijomuliya kuhobale hoku. Kwa ndaba jandogule jejabia jitenda kunndendale, jwahinakalya kukomeka panani ju nsalaba sanga kubona hiyone, na sajenu jutami upandi uku malele wi kiteu su ubambu saka Sapanga.

³ Henu nde mkombuka majambu ga gumpitila Yesu hejahinakaliya kupengwa na bandu bana mahakau. Nala mwiisoka nu kutenguka mwoju.

⁴ Ndaba mu kukomana kwinu na mahakau, mwanganya ngase nhinakali mbaka kuwa.

⁵ Boo, nnnzewiki le malobi gu ku ngangamalisa mwoju gaguge Sapanga pa jalongila na mwan-ganya ngati mwabana bake?

“Mwana wangu wilongama, Bambo pa jugulakali, wala witenguka mwoju pa jugulakali.

⁶ Ndaba Bambo ammbola kila joampai, jombi andapu mundu joanzeteke kuba mwanawaki.”

⁷ Nhinakalya pabundapu ndaba ganiaga ge mabole; Sapanga junhenge mwanganya ngati bana baki. Ndaba mwana boo jwanga kulapuliwa na atati bake?

⁸ Lakini ana ngase bunndapwi ngati bana bangi, nala mwanganya nga mwabana bake, ila ngati bana ba atati nabangi.

⁹ Kabee tweapani twaatende isima atati na amabu bitu baatubeliki hata pa butulapu. Nala tupalika kunzoane ngani Atati bitu bi kiloho ili tuwesa kuba na womi.

¹⁰ Akatati naka amabu bitu bu pundema pani atulapu kwa muda, ngati beni heababona sapi; lakini Sapanga jutulapu kwa ndaba jutujangati twabete, ili tuwesa kuba twabandu baasapi ngati jombi.

¹¹ Kipindi pa tulapuliwa nga sindu su kutogulesa ila sindu su kuyomesa. Lakini bandu ba baaboliki kuba ni isima pamwisu waki biipata seketuli ju lukwali ndaba ju kutama su kuhenga majambu gaamboni palongi jaka Sapanga.

Kubola nu kulakali

¹² Henu, ntondabia maboku ginu ga gasoka na kugabeka nganganga majugu ginu ga nga na mak-ili!

¹³ Nhendalya kujenda mu indela je jinyokiki, ili sekilemii siiumiswa, ila kilamiswa.

¹⁴ Nkasana kutama ku lukwali na bandu boti. Ntama maisa ga sapi, ndaba nga mundu jo jamm-bona Bambo sanga kutama maisa gasapi ngati haga.

¹⁵ Nkasana ngani ili mundu jokapi jwi ihoha waamboni waka Sapanga. Nndingalia ili nkongu gogubaba gwi itunduli kati jinu nu kuleta mang'aliku kupete sumu jaki.

¹⁶ Nndingalia ili kati jii jwi ikuba mundu nse-lati au mundu jwanga kunndumbali Sapanga ngati Esau jojalombisa mbengale jaki ju utumbuli ukubelekwa ndaba ji kilebi sakula nunkamu.

¹⁷ Mwanganya mmanyiki hata pajapala kuji-pata kabee mbengalela jejabii jaki mweni, ba-tenda kukanali, ndaba ngasejapatiki napwasi juku jetake mahakau gaki hata ngati jataputa kwa maholi.

¹⁸ Mbanganya ngase mwahikiki ku kitombi sa sinai, sesuse guwesa kugusa ngati ebahenga bandu buku Izilaeli ngase mwahika ku motu go gunyaka, pandu pa pabii liundi lijilu ni kimbonga,

¹⁹ sauti ji imbata na sauti ja malobi. Bandu babajowana sauti jela baloba bijowana kabee lilobi lengi,

²⁰ ndaba ngase bawesiki kuhinakali mihilu je-jipatiki: “Jojwigusa kitombi senze, hata ngati kinyama banndapula malibu.”

²¹ Haga goti gabonikini gu kujogoo ngamaa, hata Musa jwapwaga; “Nyogopa nu kubagaja.”

²² Lakini mbanganya nhikiki mu kitombi sa Sayuni, pa musu waka Sapanga jojubi mwomi,

nhikiki pa Yelusalemu, mu musi gu kunani kwaka Sapanga, pa aketangini atumisi bingi ngama baka Sapanga bu kunani.

²³ Nhikiki pi liketanganu likolongu la bandu bu utumbuli ukubelekwa waka Sapanga, babube mahina gabu gaandikwi kunani kwaka Sapanga. Nzema palongi jaka Sapanga jojubi ntemu wa bandu boti, na palongi ja loho ya bandu boti ba ajetakiwi na Sapanga na ba baahengikiki kuba baatosani.

²⁴ Nhikiki kwa Yesu jojubii jojujonganesa mu lilaganu linyai, na jojuwe mwai waki go gumiswiki gulonge majambu gaamboni kupeta mwai waka Abeli.

²⁵ Henu ndingalya sapi mwiika kukana kunzowane jojupwaga na mwanganya hoju. Ana babakana kunzowane jojaleta punndema pani malobi kuhuma kwa Sapanga nabombi ngase balamike, twepani twiiwesa boo kulama ana tukaniki kunzowane jojutulakali kuhuma kunani kwa mahunde kwaka Sapanga?

²⁶ Mu kipindi sela sauti jaka Sapanga juguhenga nndema gubagaja, lakini henu julagii ana: “Naguhenga nndema gubagaja kabee, lakini nga pee ndema ila kabee kunani kwaka Sapanga.”

²⁷ Lilobi lende “Kabee.” Lilangi hindu yote yei-bombiki, Sapanga jiienda kuibagajisha nu kui-boa ili ihigalia yanga kubagajiswa yela.

²⁸ Henu twepani ndaba tujopa ubambu nkolongu wanga kubagajika. Tubia tunsengu nu kungungamali Sapanga kwi indela je janndengania, ku kwi isima nu kujogopa,

²⁹ ndaba Sapanga witu, sakaka ndi mwotu nkali go gukula.

13

Kunndengane Sapanga

¹ Nhendalia kupalana su ulongu.

² Mwijewa kwaajopa ageni, ndaba ku kuhenga hela bandu bangi bawesa kwaajopa atumi bu kunani baka Sapanga bila kumanya.

³ Mwakombuka apungwa ngati nanamu mmbii mu kipungu pamu na bombi. Mwaakombuka bandu ba ang'alika ngati nanamu nng'alika ngati bombi.

⁴ Bandu ba ajukuini ahengiwa isima na bandu boti, na mwanalomi nu mmbomba jupalika jubia jo juhobaleka ku kunzaki. Sapanga jwaatemula aselati na agoni.

⁵ Mwikuba mwa bandu bukupala lupija; ntosika na hindu yemmbi nayu. Sapanga mweni jupwagiki: “Nga nuguleki hata kulenga, wala nga nugulekele.”

⁶ Kwa ndaba heji tuwesa kupwaga bila kujo-gopa,

“Bambo ndi jo junyangati ne,

Nga niijogopi sindu.

Mundu jwindenda kike?”

⁷ Mwaakombuka akakilongosi binu babaalandila lilobi laka Sapanga. Nhwasalya namuna hebajomulia kutama kwabu, nnzia kuhobale kwabu.

⁸ Yesu Kilisitu ndi ajolajo lisu, lelenu na yaka petapeta.

⁹ Mundu jwaankonga na mabole gokapi giki geni. Waamboni waka Sapanga ndi go gugangamalisa

mioju jitu wala nga mihilu ja kula posu, mihilu je heji ngase jaajangati sokapi bandu babiipwata.

¹⁰ Twabe tubii na mesa ji litambiku jejuje bandu baatumaki homu babube bakona mu lihema la Ayaudi ngase apalika kula hindu yaki kuhuma mu mesa jitu ju kupiki matambiku.

¹¹ Nngolu nkolongu jwa Ayaudi juleta mwai wiinyama mu Pandu pa Sapi ngani nu kuipia litambiku ndaba ja mahakau, lakini inyama ye hei ijoswa kunza ji libweni.

¹² Kwa ndaba heji Yesu kabee jang'aliswa na kuwa kunza ja musi ili jwaanyambisa bandu kwa mwai waki mweni.

¹³ Henu tunzendila kunza ji libweni kola, buku-tupoa lihamu ngati ebumpoa lihamu Yesu.

¹⁴ Mana pani pundema ngase tubi na musi gu kutama masoba gingi; lakini tugutaputa musi goguhika.

¹⁵ Ndienu kwi indela jaka Yesu, tumpiikiya Sapanga litambiku lu kundumbali masoba gowa, yani ulumbi go tupwagaa mu milomu patupwaga Yesu ndi Bambu.

¹⁶ Mwijewa kuhenga ga mboni nu kujangatana, ndaba haga ndi matambiku ga guntogulesa Sapanga.

¹⁷ Mwaajowaniya aka kilongosi binu nu kuhenga malagalaki gabu; ndaba bombi atama kelukelu kunndima mwanganya ngati bandu baapalika kupwaga kwaka Sapanga namuna heantumaki mwanganya. Mwaajowania ili ahenga mahengu gabu su kutogule, lakini ana nga mwaajowane biihenga mahengu gabu su kusuki na hela nga kwanzangati.

¹⁸ Mutulobila kwaka Sapanga. Tubii nu usakaka, mioju jitu jutulangi ngase tubii na makosa, ndaba tupala kuhenga gagabii gaamboni muda woti.

¹⁹ Nundoba ngamaa nnobila ili Sapanga jungelubua kwinu kanyata.

Kundoba Sapanga

²⁰ Ndienu, Sapanga jwa mboni, junhyohiki Bambu witu Yesu kuhuma kwa bandu baawi, jokuwe ndi Nndimi nkolongu wa makondoo kwa mwai waki, kwa mwahi hogu, julangi lilaganu la yaka petapeta ndi la sakaka.

²¹ Nunndoba Sapanga ju lukwali jumpekia kila lijambu laamboni lempala ili nhenga ga jupala jombi, najombi juhenga nkati jitu kwi indela jaka Kilisitu majambu ga gunndengane jombi. Ulumbi gubia gwaki, yaka petapeta! Amina.

Malobi gu kujomulela

²² Henu, alongu bangu, nundoba nnzopa sapi malobi gangani guku nngangamalisa mioju su kuhinakali. Jenze ndi balua inyipi pee jenununhandaki.

²³ Mbai kummanyisa ana nndongu winu Timoti bumpiiki mu ligelesa. Ana juhikiki pamba nnyata, nihika pamu na jombi pa nihika kwiinu.

²⁴ Mwaalamukya akakiongosi bi boti pamu na bandu boha baka Sapanga! Alongu buku nndema uku Italia atenda kundamu.

²⁵ Tunndobe mwaboa waamboni waka Sapanga gubia na mwanganya mwaboti.

Amatengu
The New Testament in the Matengo language of
Tanzania: Amatengu

copyright © 2020 The Word for the World International

Language: (Matengo)

Contributor: The Word for the World Southern Africa

The New Testament in Matengo Language.

The Word for the World

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source files dated 14 May 2025

68e6beac-0abf-549f-91d7-ab33f1fb6cd4